



ACADEMIA ROMÂNĂ

Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii

– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XV/2022

Editura MEGA

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XV / 2022

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

REDACȚIA:

Director: dr. Dumitru MURARIU
membru corespondent al Academiei Române

Consilier editorial: dr. Valentin MARIN

Redactor șef: Acad. Mihail-Viorel BĂDESCU

Redactor șef adjunct: dr. Tiberiu TĂNASE

Secretar de redacție: C.Ș. Mirela-Adriana ANGHELACHE

Colegiul de redacție: Viorela-Valentina DIMA, Edith-Mihaela DOBRESCU, Emilian M. DOBRESCU, Dan GÎJU, Emil HEDEȘIU, Marian MOȘNEAGU, Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, Nicolae ROTAR, Narcis ZĂRNESCU.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor

Adresa redacției:

Calea Victoriei, nr. 125, camera 31, sectorul 1 București, cod 010071

Adresa web: <http://www.studii.crifst.ro>

Administrator pagină web: Andrei Lămureanu

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii
– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XV / 2022

EDITURA MEGA
Cluj-Napoca, 2022

Revista este inclusă în baza de date internațională CEEOL



© Autorii, 2022

Responsabilitatea conținutului, interpretărilor și părerilor
exprimate în paginile revistei revine exclusiv autorilor.

ISSN 1844 – 9220
ISSN-L 1844 – 9220

Editura MEGA
Cluj-Napoca
e-mail: mega@edituramega.ro
www.edituramega.ro

*În memoria dlui col (r) dr. ist. Valentin MARIN,
cel care a însuflorit această revistă*

CUPRINS

157 DE LA NAȘTEREA LUI DRAGOMIR HURMUZESCU
100 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI EDMOND NICOLAU
150 DE ANI DE LA MOARTEA LUI ION HELIADE RĂDULESCU

Filofteia REPEZ, Nicolae-Florin PRUNĂU Omagiu savantului român Dragomir Hurmuzescu.....	19
Stan PETRESCU Dragomir Hurmuzescu, remarcabil fizician, inventator, profesor și ctitor al radiofoniei românești.....	35
Eufrosina Otlăcan Edmond Nicolau, 100 de ani de la naștere.....	47
Eufrosina OTLĂCAN Ion Heliade Rădulescu, ctitor al Școlii românești.....	53

EVOCĂRI

Valentin-Stelian BĂDESCU Medici musceleni de altădată – Ovidiu Vlădescu, un medic al unor vremuri demult apuse.....	61
Curcă DUMITRU File din istoria Facultății de medicină veterinară din București. Partea a II-a: 100 de ani de la transformarea Școlii superioare de medicină veterinară în Facultatea de medicină veterinară, arondată între anii 1921 și 1948 Universității din București.....	99
Iorgu PETRESCU, Angela PETRESCU Grigore Antipa – Raportul prezentat în fața Academiei Române despre activitatea sa în timpul ocupației străine a Bucureștilor din Primul Război Mondial	145

Stan PETRESCU Take Ionescu în diplomația și viața politică românească, la cumpăna dintre secolul 19 și începutul secolului 20.....	153
Daniela-Amby OSTAFE, Laura-Alexandra OSTAFE, Laurențiu-Norocel OSTAFE Academician Ana Vasilichia Aslan, inventatoarea produsului Gerovital H3 – Realizare de excepție în știința românească.....	171

STUDII ȘI COMUNICĂRI

Mirela-Adriana ANGHELACHE Scara Richter, celebra scară de măsurare a mărimii cutremurelor. Istoric și descriere.....	193
Emilian M. DOBRESCU, Edith Mihaela DOBRESCU Influența COVID-19 asupra copiilor și tinerilor – Perspective ale organizațiilor internaționale.....	207
Ștefan GHEORGHE Starea de drept și starea de fapt în România anilor 1944–1947. Considerații privind schimbarea formei de guvernământ a României la începutul regimului comunist.....	215
Eugen SITEANU Șapte secole de generare și regenerare a strategiei acțiunilor rapide	227
Tiberiu TĂNASE Puncte de vedere privind asasinarea marelui istoric român Nicolae Iorga, membru al Academiei Române. Implicarea poliției legionare și a Corpului Muncitoresc Legionar (CML) în asasinat.....	237
Narcis ZĂRNESCU Creierul, câteva procente epistemice. O foarte scurtă istorie a neuroștiințelor. Excurs bibliografic.....	249

PERSONALITĂȚI

Gabriela ANDREI, Mircea-Dragomir ANDREI Dr. Carol Paul Karácsonyi la 80 de ani.....	265
--	-----

Ioan Codruț LUCINESCU Mitiță Constantinescu, susținător constant al industrializării României în perioada interbelică.....	283
<u>Marian Traian GOMOIU</u> , Sanda MAICAN, Dumitru MURARIU Două personalități ale biologiei românești – Profesorul Mihai Băcescu și discipolul său, Marian-Traian Gomoiu.....	295
Ioana PETCU, Andreea Florina RADU, Tiberiu TĂNASE Aspecte mai puțin cunoscute din viața și activitatea lui Henri Coandă.....	309
Alin M. OLĂRESCU Nicolae P. Leonăchescu și Julius Natterer, două modele de organizare a memoriei.....	335

VARIA

Ionel Aurelian COTOBAN Durustorum – Constantiniana Daphne, punte peste Dunăre – Cale a sfinților.....	363
--	-----

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

Mirela Adriana ANGHELACHE Maria Boștenaru Dan (ed.): Heritage, Landscape and Restoration of Historical Gardens (Patrimoniul, Peisajul și Restaurarea Grădinilor Istorice).....	373
Mirela-Adriana ANGHELACHE Ioan Munteanu: „Stradele Brăilei”, „Stradele Brăilei II”, „Piața Traian – kilometrul zero. Povestea unei străzi – Regala”	377
Adrian BAVARU Alexandru Ș. Bologa: Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Marină „Grigore Antipa” Constanța – Repere.....	383
Valentin-Stelian BĂDESCU Mihail-Nicolae Stanca: Mihail Eminescu și adevărul Sfintei Scripturi, Vol. I și II.....	389

Alexandru Ș. BOLOGA

Tiberiu Tănase (coord.): Ovidiu Boureanu, Petru Ștețcu – Democrație vs.

Totalitarism (manual)395

IN MEMORIAM

Viorel BĂDESCU

Dr. Valentin Marin – o viață dedicată profesiei și Comitetului Român de

Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii.....401

Alin M. OLĂRESCU

Valentin Marin – Un militar de carieră și istoric în slujba Comitetului

Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române....417

Eugen SITEANU

Omagiu adus domnului dr. Valentin Marin.....427

Mărturii despre domnul dr. Valentin Marin.....431

MITIȚĂ CONSTANTINESCU, SUSȚINĂTOR CONSTANT AL INDUSTRIALIZĂRII ROMÂNIEI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Ioan Codruț LUCINESCU¹

ioancodrut@yahoo.com

ABSTRACT: The interwar period might be considered a period of spectacular modernization in Romanian society. The country's development in multiple domains was emphasized in order to place the country within the larger family of European nations. It took Romania many years so that, in 1938–1939, it could be considered as a country who took decisive steps in the process of industrialization. Neoliberalism was supposed to be the economic doctrine meant to give a momentum to the capitalist society which was affected by the consequences of WWI to a great extent. In Romania, the neoliberalism will become the governmental politics for a scientifically based evolution. Mitiță Constantinescu, economist and leading political figure, is one of the prominent and ardent supporters of neoliberalism.

KEYWORDS: economic doctrines, neoliberalism, Romanian economy, process of industrialization.

Introducere

În calitate de doctrine politico-economice, iar apoi curente de gândire economico-socială, liberalismul și neoliberalismul sunt mult mai cuprinzătoare decât partidul politic liberal care le-a promovat în societate, în prima jumătate a secolului XX. Curentul neoliberal de gândire economică din perioada interbelică a reunit un număr însemnat de prestigioase personalități atât din interiorul PNL, cât și din afara lui aparținând generației care a luptat pentru făurirea României Mari, precum frații Ion I.C. (Ionel) și Vintilă Brătianu, Ion N. Angelescu, dar și unor generații mai tinere

¹ Cercetător științific II dr., doctor în economie – ASE București, membru-asociat al DIS/CRIFST al Academiei Române.

care s-au afirmat după 1918, precum Mihail Manoilescu, Ștefan Zeletin, Gheorghe Tașcă, Victor Slăvescu sau Mitiță Constantinescu.

În ciuda denumirii asemănătoare, gândirea economică neoliberală românească se deosebește substanțial de neoliberalismul european prin metodele de rezolvare a problemelor economice (mai ales intervenția masivă a statului și protecționismul vamal), apropiindu-se substanțial de orientarea dirijistă. O dovadă în acest sens este aprecierea făcută de economistul Gheorghe N. Leon într-un articol din anul 1932 („Economie liberă sau economie dirijată”), unde scrie: „Sistemul economiei organizate preconizat cu talent de colegul nostru d-ul M. Manoilescu, dacă nu este frate bun cu sistemul economiei dirijate, are totuși o strânsă legătură de rudenie cu el”.

Adeptii neoliberalismului arătau, cu argumente imbatabile, faptul că producția industrială, raportată pe cap de locuitor, era superioară celei agricole, ceea ce îi conferea calitatea de a fi un prețios izvor de bogăție, iar soluția la îndemână era aceea a intensificării activității naționale printr-o industrie raționalizată². Astfel, gândirea neoliberală apăra economia modernă de piață bazată pe proprietatea privată și libertatea de acțiune a agenților economici, fără a absolutiza însă aceste două trăsături, preconizând intervenția masivă a statului în economie atât în legătură cu dezvoltarea industriei naționale și protejarea ei de concurența străină, cât și pentru înfăptuirea echilibrului social pe plan intern (solidarismul politic, juridic, social-economic).

Mitiță Constantinescu și procesul științific al industrializării României

Economistul și omul politic Mitiță Constantinescu, pornind de la interdependența sectoarelor economiei naționale a propus, începând cu anii '20, un program de redresare a întregii noastre vieți economice, având ca imperativ „dubla industrializare” – pentru nevoile pieței interne și pentru export – în cadrul unui complex industrial național.

Convins fiind că România avea resurse naturale de calitate, energie și mână de lucru ieftine, economistul milita ca industria românească să pătrundă pe piețele externe cu mărfuri care să corespundă standardelor impuse de către clienții respectivi; într-o primă fază piața internă rămânea în plan secund, deoarece nu era suficient de matură în calculul rentabilității

² Ioan Saizu, *Modernizarea României contemporane*, Editura Academiei, București, 1991, p. 170.

unei industrii nou create (produse moderne, de calitate presupuneau și prețuri de desfacere pe măsură). Ulterior, odată cu dezvoltarea nivelului de viață și civilizație al societății românești, bunurile de export urmau să fie cerute și pe piața internă, completând astfel capacitatea sa de asimilare nu prin produse din import, ci prin propria producție, oricum mai ieftină. Respingând ideea de stat agrar, Mitiță Constantinescu a adus o indiscutabilă contribuție teoretică și practică în favoarea dezvoltării industriale în România³.

Acționând timp de decenii pe baricadele gândirii neoliberale, Mitiță Constantinescu (foto) a fost și membru marcant al Partidului Național Liberal, ocupând funcții importante în aparatul guvernamental al României interbelice. În 1919 a fost numit șef de cabinet al ministrului industriei și comerțului, devenind, ulterior, secretar general la Ministerul Agriculturii și Domeniilor în timpul mării guvernări liberale (1922–1926), deputat (1926–1928 și 1933–1934), subsecretar de stat la Ministerul de Finanțe (ianuarie 1934 – septembrie 1935). Cariera sa politică a culminat cu numirea lui Constantinescu în foarte importanta funcție de guvernator al Băncii Naționale a României prin „Înalt Decret Regal nr. 2224/1935, pe data de 23 septembrie 1935, pe o perioadă de 6 ani, conform art. 48 din Statutele Băncii”⁴.

Considerat de mulți dintre contemporanii săi ca fiind o personalitate de mare anvergură, Mitiță Constantinescu a fost un asiduu cercetător al motivelor pentru care economia națională nu funcționa în parametrii normali și avea o eficiență redusă, încercând să găsească soluții gravelor dezechilibre observate în funcționarea ei. Referitor la concepția despre plan a economistului român, remarcăm că, prin implicarea conștientă și decisă a factorului stat în economie – ca șansă și modalitate a realizării unei acțiuni coordonate – autorul nu era, totuși, „partizanul unor tendințe autarhice absolute”, nici al „regimurilor de control polițist de extremă severitate”⁵. Statul era, totuși, cel care aducea nu doar siguranța dezvoltării, ci mai ales elementele ordinii atât de necesare în economie. Ca atare, ministrul pleda, o dată în plus, pentru un dirijism responsabil.

³ Banca Națională a României, *Viața și opera lui Mitiță Constantinescu*, în „Restituție”, nr. 4, martie 2004, pp. 27–28;

⁴ *Ibidem*, p. 11.

⁵ Mitiță Constantinescu, *Politică economică aplicată*, vol. I, Editura „Tiparul Românesc” SAR, București, 1943, p. 78.



Foto – Mitiță Constantinescu (1890–1946)⁶

Procesul industrializării era, în gândirea sa, necesar pentru etapa în care se afla țara, atât din punct de vedere al condițiilor impuse de dezvoltarea internă, cât și din perspectiva situației internaționale a momentului, care reliefa, tot mai pregnant, că în relațiile interstatale aveau de câștigat țările cu o economie avansată. Eficiența redusă a schimburilor noastre cu străinătatea putea fi depășită doar într-un regim de economie dirijată, în care statul să se implice, coerent și nu excesiv, în stabilirea măsurilor având ca scop „o specială mențiune” a susținerii industriei românești. Pentru îndeplinirea acestui deziderat, Mitiță Constantinescu se declara adeptul unei duble industrializări, în următoarele direcții⁷: industrializarea în vederea renunțării la importurile exagerate și producerea în țară a unei părți din bunurile ce făceau obiectul acestor importuri, precum și crearea unei „industrii a produsului de export”.

Propunerea contura, în paralel, două posibilități pe care statul trebuia să le aibă în vedere: creșterea, în primul rând, a potențialului tehnic al țării (și se avea în vedere, în acea perioadă premergătoare războiului, mai ales cel militar) și îmbunătățirea situației balanței de plăți, prin „descărcarea” de sarcina unor importuri prea mari.

Acestea reclamau „o politică de Stat, aplicată progresiv și rațional, dar cu hotărâre și perseverență”, care presupunea unitatea de concepție și

⁶ https://twitter.com/bnr_ro/status/1053540531366780928.

⁷ *Ibidem*, p. 108.

de organizare a tuturor sectoarelor economiei naționale. Industrializarea – problemă centrală a deceniului al patrulea – necesita, deci, a fi realizată, dar nu cu orice preț, ci prin planul amintit, care „putea tămădui situația hibridă în care se găsea economia națională, cu unele sectoare în regim de economie liberă, iar cu altele în regim de economie dirijată”⁸. Modul de influențare asupra celor două tipuri de componente era, din nefericire, inegal, deoarece ele însele difereau ca nivel de dezvoltare. Soluția recomandată era cea a conlucrării tuturor sectoarelor economiei naționale, în scopul punerii în aplicare a planului de politică economică pe care-l concepușe M. Constantinescu, dezvoltat, în paralel, pe două coordonate⁹:

- sectorul politicii comerciale externe;
- politica de reorganizare a producției naționale, prin schimbarea bazelor procesului (și în agricultură, dar mai ales în industrie), avându-se în vedere:

1. reorganizarea producției necesare degajării importului (pe grupe de mărfuri: textile, feroase, neferoase, cauciuc, mase plastice, produse chimice etc.);

2. redimensionarea capacităților de export, implicând, pe de o parte, agricultura (prevăzută a se îmbunătăți calitativ și sortimental prin aportul tehnicii, al cooperăției și al politicii de valorificare a produselor agricole), iar pe de altă parte, industria, a cărei producție avea între principalele obiective, următoarele:

- industrializarea materiilor prime cuprinse în planurile de export;
- extragerea din petrol a derivatelor cel mai bine cotate și mai necesare;
- adoptarea metodelor moderne de prelucrare a materiilor prime.

Politica producției naționale avea să fie așezată la baza păstrării independenței economice a României, conturată prin: dezvoltarea industriei de apărare; crearea de noi forme de venit; evoluția generalizată a națiunii; corectarea „vițiului profund de asimetrie, de rupere a proporțiilor și echilibrului dintre factorul agricol și cel industrial, de care suferea economia noastră națională”¹⁰.

În vederea adoptării unor soluții viabile, Mitiță Constantinescu propunea căi precise de acțiune:

1. Trebuia organizat instrumentul de Stat prin intermediul căruia să

⁸ *Ibidem*, p. 111.

⁹ *Ibidem*, p. 113.

¹⁰ *Ibidem*, p. 116.

se realizeze unitatea de comandament și control a planului întocmit în prealabil, apelând la Ministerul Economiei Naționale. Unic coordonator al politicii economice, el trebuia să fie rezultanta tuturor domeniilor conexe; în caz contrar, orice abatere de la planul propus urma să creeze „o eroare de tactică, sancționată de ineficiență și sterilitate”¹¹.

2. Era obligatorie găsirea de mijloace financiare suplimentare, cât mai accesibile, repartizate după priorități, de către instituții de credit specializat, cu avizul Statului. Îndeplinirea planului propus necesita apelul la „principiile generale de mecanică economică”, reliefând, în context, următoarele¹²:

a) Referitor la ideea că Statul putea coordona eficient și creator forțele interne ale economiei naționale, doar ținând seama de „jocul normal” al raporturilor dintre ele este de specificat faptul că, în cadrul complexului național, industrializarea trebuia să țină seama și de stadiile diferite de dezvoltare a ramurilor în care avea să se aplice.

b) Forțele economice fiind privite ca purtătoare de interese, între ele putea exista echilibru sau dezechilibru (și nu ceva intermediar). Considerăm, așadar, că Statul (văzut ca apărător al ordinii economice și sociale), trebuia să se preocupe de găsirea structurilor cele mai potrivite nivelului de dezvoltare urmărit.

c) Sectoarele și ramurile economiei naționale necesitau a fi observate ca funcționând pe principiul vaselor comunicante, într-un ansamblu organic, în inter-relația lor, pentru a asigura succesul acțiunii dorite.

Politica de reorganizare a producției industriale, de creare a complexului industrial național, era prevăzută să se desfășoare, în opinia autorului ei, în două faze: 1. crearea și dezvoltarea industriilor de bază (siderurgie, metalurgie, petrochimie, textile); 2. operarea asupra industriilor de transformare.

La rândul lui, complexul industrial necesita următoarele obiective esențiale¹³:

a) Restrângerea și restructurarea importului, în 2 etape:
– accentuarea măsurilor pentru ca industria să facă dovada posibilității obținerii în țară a cât mai multe din materiile prime importate la acea dată;

¹¹ *Ibidem*, p. 117.

¹² *Ibidem*, p. 119–126.

¹³ Mitiță Constantinescu, *Politică economică aplicată*, vol. 3, ed. cit., pp. 22–52.

– adâncirea specializării în industria de creare a unor produse finite importate.

b) Industrializarea pe grupe de mărfuri importate:

1. La grupa importului de textile (post prioritar în cadrul importurilor, atât ca valoare cât și ca volum), se urmărea:

– intensificarea culturii plantelor tehnice (în special a bumbacului), cu șanse de reușită datorită solului propice;

– dezvoltarea filaturilor existente, precum și crearea altora noi;

– creșterea calității produselor;

– extinderea utilizării fibrelor sintetice;

– dezvoltarea industriei mătăsurilor;

2. La grupa metalelor feroase se impunea grija sporită pentru resurse, deoarece se aprecia – potrivit rezultatelor Comisiilor însărcinate cu studiul materiilor prime – că, exploatare rațională, ar ajunge doar pentru o perioadă de până la 30 ani, în ipoteza neapelării la importuri.

3. Industrializarea pentru neferoase și metaloide viza mari posibilități de sporire a producției noastre de aur, plumb, zinc, mangan, magneziu, crom etc.

4. Se prevedeau creșteri ale capacităților de fabricație la grupele vizând coloranții, masele plastice și cauciucul.

c) Dezvoltarea posibilităților de creare a bunurilor pentru export cuprindea:

– fabricarea bunurilor potențial exportabile, cu volum relativ redus și prețuri unitare ridicate, avantajoase pentru noi, dar care, în același timp, să concureze, prin calitate, produsele străine;

– studiul cererii mondiale și producția conform datelor pieței.

În cadrul programului respectiv¹⁴, Mițiță Constantinescu propunea industrializarea cu prioritate a următoarelor ramuri:

1. Industria petrolieră se impunea dezvoltată prin cercetări sporite în privința rezervelor de hidrocarburi, prin prospecțiuni și explorări, pe 3 diviziuni: identificarea resurselor; industrializarea intensivă a produselor petroliere și creșterea randamentului lor; valorificarea rațională a fabricatelor, în virtutea urmăririi interesului național (știut fiind că majoritatea producției noastre de petrol – peste 85% – era realizată prin intermediul capitalului străin, exportul ei trebuia trecut din regimul liberului schimb în cel al economiei dirijate).

¹⁴ *Ibidem*, pp. 52–97.

2. Industria lemnului, datorită ponderii mari a fondului forestier – circa 22% din totalul suprafeței țării – și faptului că lemnul era valorificat sub potențialul existent (importam produse pe bază lemnoasă: acid acetic, alcool metilic etc.).

3. Industria produselor animaliere și vegetale trebuia să accentueze prelucrarea superioară a componentelor ei materiale.

4. Industria metalelor prețioase își propunea dublarea producției într-o perioadă de 3 ani și înzestrarea exploatărilor aurifere cu tehnica cea mai modernă, dată fiind șansa obținerii de mijloace suplimentare, necesare plăților în comerțul internațional¹⁵.

Pe baza elementelor anterioare, economistul român a elaborat condițiile specifice de punere în aplicare a planului de reorganizare a producției și de creare a complexului industrial național și anume¹⁶:

a) unitatea de conducere, aplicare și control a politicii de industrializare;

b) încurajarea și protejarea factorilor de producție naționali în fața produselor concurente ale altor țări, evitând, concomitent, aspectele defavorabile ale procesului. Aceasta deoarece efectele puteau fi cu dublu sens, unul pozitiv, ducând la dezvoltarea capacităților de producție indigene, dar și altul care se răsfrângea negativ asupra costului vieții. Era obligatorie, deci, stoparea activității industriilor „parazitare”, a firmelor nerentabile –, „ciuperci industriale” apărute sub „zidul muced al protecționismului”.

c) intensificarea colaborării cu tehnica și capitalul străin, în condițiile compatibilizării lor cu specificul nostru național și cu structurile românești.

d) punerea la dispoziția industriei a mijloacelor financiare ușor accesibile și a creditelor specializate;

e) perseverență și continuitate.

În sinteză, argumentele expuse în sprijinul ideii creării cadrului de funcționare a complexului industrial național pot fi redată urmărind câteva coordonate¹⁷: independența economică a țării; obținerea în interior a unor importante materii prime și bunuri; creșterea potențialului de apărare a României; mărirea și diversificarea surselor de realizare a venitului național; restabilirea raportului real dintre forțele industriale și cele agricole;

¹⁵ *Ibidem*, p. 74.

¹⁶ *Ibidem*, pp. 97–98.

¹⁷ *Ibidem*, p. 138.

scăderea presiunii demografice și, foarte important, creșterea standardului de viață al populației, în general, și al celei rurale, în special.

Acestea constituiau, de fapt, componentele esențiale ale necesității obiective de dezvoltare a României, pe baza acestora urmând să fie adoptate celor mai oportune căi de acțiune pe plan național. Profesionalismul și seriozitatea de care a dat dovadă în serviciul public îi sunt recunoscute de însuși regele Carol al II-lea, care sprijină alegerea lui M. Constantinescu în funcțiile guvernamentale vitale pentru modernizarea țării.

Astfel, prin decretul-lege nr. 1473 din 7 aprilie 1938 este înființat Ministerul Economiei Naționale, căruia i-au fost acordate largi atribuții: îndrumarea, coordonarea și încurajarea dezvoltării forțelor productive; distribuirea producției prin comerțul interior; îndrumarea și supravegherea importului; întocmirea legilor privind domeniul industrial, comercial și bancar; întocmirea lucrărilor de statistică și de documentare economică. La conducerea ministerului este numit Mitiță Constantinescu, guvernator în exercițiu al Băncii Naționale, care a cumulată cele două funcții circa un an de zile¹⁸.

Noul minister prelua sarcina încurajării industriei naționale, avantajele acordându-se în mod diferențiat pentru: a) industrii indispensabile, legate de producția pentru apărare; b) industrii utile, ce foloseau materii prime indigene; c) industrii indispensabile, care-și procurau materia primă din import. Statul, prin intermediul Ministerului Economiei Naționale, va acorda avantajele, în anii ce vor urma, cu deosebire întreprinderilor care produceau pentru nevoile de apărare, având în vedere, în noile împrejurări internaționale, apărarea independenței și integrității naționale¹⁹.

În legătură cu intervenționismul statal în economie, este de menționat și Decretul-lege pentru reglementarea și controlul cartelurilor (10 mai 1937), care prevedea că înființarea de noi fabrici este permisă numai cu avizul Ministerului Industriei și Comerțului, devenit ulterior Ministerul Economiei Naționale, creându-se astfel posibilitatea exercitării de către stat a unei acțiuni de îndrumare și control asupra investițiilor, mai ales de orientare a acestora către ramurile considerate prioritare în dezvoltarea economică a țării și pentru apărarea ei²⁰.

¹⁸ Maria Mureșan, Dumitru Mureșan, *Istoria economiei*, Editura Economică, București, 1998, p. 248.

¹⁹ *Ibidem*, p. 249.

²⁰ „*Statistica societăților anonime din România*, vol. XXI, 1939, București, 1940, p. 55.

Prin această lege, viitorul Minister al Economiei Naționale capătă puteri discreționare, întrecând pe cele ale puterilor legislative, judiciare și executive. Sub conducerea lui Mitiță Constantinescu au fost adoptate ample măsuri privitoare la reglementarea muncii în interesul național și repartizarea personalului în întreprinderi de orice fel: „economice, industriale, comerciale și civile, fie publice, fie private, precum și în firmele individuale”. Totul pe baze științifice, fiecare decizie având în spate o amplă documentare și dorința de amplificare exponențială a efectelor adoptate. Astfel, într-un timp extrem de scurt, se creează o bază solidă pentru crearea unui complex industrial modern, dirijat spre utilizarea eficientă a resurselor existente, în continuare destul de reduse, atât din punct de vedere al capacității financiare a statului, cât și al posibilității de investiții de anvergură strategică.

De asemenea, reliefăm faptul că neoliberalii urmăreau și sporirea eficienței comerțului exterior al României, fiind convinși de posibilitatea organizării raționale a economiei prin măsuri de control (dirijare) exercitate de stat, îndeosebi asupra fluxurilor comerțului exterior al țării pentru a atenua și, ulterior, a elimina ceea ce Mitiță Constantinescu numea „dezvoltarea asimetrică” (inegală) a diferitelor ramuri și subramuri ale economiei naționale.

În zbuciumata perioadă a începutului războiului mondial, personalitatea lui Mitiță Constantinescu se consolidează, ocupând funcția de ministru de finanțe în paralel cu cea de guvernator al Băncii Naționale. După decesul patriarhului Miron Cristea, în fruntea guvernului a fost numit Armand Călinescu, noul președinte al Consiliului de Miniștri păstrându-l în funcția de ministru de finanțe pe același guvernator al Băncii Naționale a României, Mitiță Constantinescu. Istoria se repetă, fiind guvernator și ministru de finanțe și în guvernele ce au urmat: guvernul general Gheorghe Argeșeanu (21–28 septembrie 1939); guvernul Constantin Argetoianu (28 septembrie – 23 noiembrie 1939); guvernele Gheorghe Tătărașcu (24 noiembrie 1939 – 10 mai 1940; 11 mai – 3 iulie 1940)²¹.

Periplul în tandemul funcțiilor de guvernator al Băncii Naționale – ministru de finanțe s-a încheiat pentru Mitiță Constantinescu la 4 iulie 1940, când la conducerea țării a venit guvernul condus de Ion Gigurtu,

²¹ Banca Națională a României, *Viața și opera lui Mitiță Constantinescu*, în „Restituție”, nr. 4, martie 2004, p. 12.

guvern în rândurile căruia nu s-a mai aflat. La 17 septembrie 1940, M. Constantinescu a demisionat din funcția de guvernator al Băncii Naționale a României, în urma instalării guvernului Ion Antonescu. Generalul avea echipa sa, iar în fotoliul de guvernator al Băncii Naționale a României a fost numit Alexandru Ottulescu.

Este momentul ieșirii lui Mitiță Constantinescu de pe scena publică, în următorii ani va profesa ca avocat, încercând să își refacă sănătatea subrezită de efort intelectual susținut și de boală. Moare în septembrie 1946, înainte de a împărtăși soarta necruțătoare a elitei politico-militare a României monarhice, aceea de a suferi și muri în lagărele de muncă și închisorile noului regim comunist instaurat în țara noastră.

Concluzii

Pe baza cercetărilor întreprinse, reliefăm faptul că liberalismul și neo-liberalismul se aseamănă din punct de vedere „strategic” întrucât concep desfășurarea activității economice pe baza libertății și a încrederii în puterea creatoare a personalității umane, deosebindu-se din punct de vedere „tactic” prin metodele folosite, respectiv prin trecerea de la individualismul total la asigurarea libertății tuturor, respectiv a „egalității de șanse”, de la principiul „laissez-faire, laissez-passer” la principiul intervenționist etc.

Prin prisma importanței acordate atât industriei naționale cât și relațiilor economice internaționale ale țării noastre, gândirea neoliberală apără interesele marii burghezii industriale și financiare (segmentul cel mai dinamic din economia de piață) și, totodată, într-o măsură însemnată, interesele naționale fundamentale ale statului român interbelic. Evidențiem faptul că, din analiza dezvoltării forțelor de producție în anii de avânt maxim al României capitaliste (1934 – 1939), prin prisma rezultatelor concretizate în structura economiei naționale, se constată: pe de o parte, comparativ cu anii anteriori, sporirea ponderii activităților neagricole, în general, și a celor industriale în special în economia națională a României și, pe de altă parte, amplificarea formelor capitaliste de organizare a producției. Omul politic, economistul de marcă Mitiță Constantinescu este una din personalitățile marcante ale acestei perioade.

Menționăm cuvintele academicianului Nicolae N. Constantinescu, economist de vârf al României ultimelor decenii ale secolului XX, cel care acorda o înaltă apreciere gândirii economice, teoretice și practice a lui Mitiță Constantinescu: „Energic, foarte bine documentat și cu o viziune

largă s-a manifestat Mitiță Constantinescu, care nu numai că va susține ideea industrializării, dar va și afirma cu tărie teza potrivit căreia România trebuie să devină „o țară de complex industrial” deoarece dispunea de „cele mai multe din tradițiile și necesitățile înfăptuirii unui vast, organic și eficient plan de producție și industrializare națională” [...] Mitiță Constantinescu va mai prezenta, în mod detaliat, și un mecanism economic instituționalizat, bazat pe o programare corelată și dirigită de stat”²².

Bibliografie:

- [1] Banca Națională a României, *Viața și opera lui Mitiță Constantinescu*, în „Restituțio”, nr. 4, martie, 2004.
- [2] Constantinescu Mitiță, *Politică economică aplicată*, vol. I–III, Editura „Tiparul Românesc” SAR, București, 1943.
- [3] Constantinescu Mitiță, *Cuvânt înainte la Contribuțiuni la problema materiilor prime în România*, vol. I, Editura Tiparul Românesc, București, 1939.
- [4] Constantinescu N.N., *Istoria gândirii economice românești. Studii*, Editura Economică, București, 1999.
- [5] Lucinescu Ioan Codruț, *Neoliberalismul românesc. Economie și politică 1934 – 1938*, Editura ISTROS a Muzeului Brăila, 2019.
- [6] Mureșan Dumitru, *Concepția economică a lui Ștefan Zeletin*, Editura Academiei RSR, București, 1975.
- [7] Mureșan Maria, Mureșan Dumitru, *Istoria economiei*, Editura Economică, București, 1998.
- [8] Saizu Ioan, *Modernizarea României contemporane*, Editura Academiei Române, București, 1991.

Sursă internet:

- [9] https://twitter.com/bnr_ro/status/1053540531366780928.

²² N.N. Constantinescu, *Istoria gândirii economice românești. Studii*, București, Editura Economică, 1999, pp. 81–82.